

УДК 341+657

**ADAPTATION OF UKRAINIAN LEGISLATION
IN THE PART OF TAXATION, ACCOUNTING AND AUDITING
TO THE REQUIREMENTS OF THE EUROPEAN UNION
АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА У ЧАСТИНІ
ОПОДАТКУВАННЯ, БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Puhachenko O. V. / Пугаченко О. В.

*PhD in Economics, Associate Professor / к.е.н., доцент
ORCID: 0000-0002-2253-050X*

Fomina T. V. / Фоміна Т. В.

*PhD in Economics, Associate Professor / к.е.н., доцент
ORCID: 0000-0002-5243-6952*

*Central Ukrainian National Technical University,
Ukraine, Kropyvnytskyi, 8, Prospekt Universytetskyi, 25006
Центральноукраїнський національний технічний університет,
Україна, м. Кропивницький, просп. Університетський, 8, 25006*

Анотація. Досліджено особливості адаптації українського законодавства у частині оподаткування, бухгалтерського обліку та аудиту до вимог Європейського Союзу. Було проаналізовано та узагальнено положення Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», Постанови ВРУ «Про деякі заходи щодо виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції» та вимоги Глави 4 «Оподаткування» й Глави 13 «Законодавство про заснування та діяльність компаній, корпоративне управління, бухгалтерський облік та аудит» розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами.

Ключові слова: адаптація, українське законодавство, Європейський Союз, європейська інтеграція, оподаткування, бухгалтерський облік, аудит

Abstract. This study explores the intricacies of the adaptation of Ukrainian legislation concerning taxation, accounting, and auditing to comply with the requirements of the European Union. The analysis encompasses provisions outlined in the "Law of Ukraine on the General State Program for the Adaptation of Ukrainian Legislation to European Union Legislation," resolutions of the Verkhovna Rada of Ukraine pertaining to the fulfillment of Ukraine's commitments in the realm of European integration, and the requirements of Chapter 4, "Taxation," and Chapter 13, "Company Law, Corporate Governance, Accounting, and Audit," of Section V, "Economic and Sectoral Cooperation," of the Association Agreement between Ukraine and the European Union, the European Atomic Energy Community, and their member states.

Keywords: adaptation, Ukrainian legislation, European Union, European integration, taxation, accounting, audit.

Вступ.

23 червня 2022 року країни-члени Європейського Союзу проголосували за надання Україні статусу країни кандидата на вступ до ЄС. Проте, надання статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу це тільки перший крок, адже на цьому шляху Україні необхідно провести низку реформ та адаптувати українське законодавство у відповідність до європейських критеріїв. Європейським Союзом було надано ряд вимог, які необхідно виконати на шляху до європейської інтеграції, а саме: посилення боротьби з корупцією;

проведення реформи Конституційного Суду України; продовження судової реформи в Україні; прийняття антиолігархічного законодавства; здійснення боротьби з відмиванням коштів; приведення медіа законодавства у відповідність до європейського; зміна законодавства про національні меншини тощо [1; 2, с. 53]. Здійснення зазначених ЄС кроків передбачає внесення відповідних змін у законодавство України та налагодження механізмів його виконання у цілому та в частині обліку, оподаткування і звітності, зокрема.

У зв'язку з активізацією євроінтеграційних процесів в Україні, розвитком міжнародного співробітництва, участю у сфері відносин міжнародного розподілу та виробничій кооперації, залученням іноземних інвестицій в економіку України, виходом вітчизняних підприємств на міжнародні ринки капіталу необхідне подальше реформування системи бухгалтерського обліку та впровадження методології поширення інформації з економічних питань згідно з міжнародними стандартами для забезпечення відкритості, прозорості та зіставлення показників фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Основний текст.

Ключовим елементом успішної євроінтеграції України є досягнення певного рівня узгодженості українського законодавства з правовими нормами ЄС через правову реформу. Відповідно до вимог ЄС Україна повинна реформувати національне законодавство, створити відповідні органи державної влади, які б повністю відповідали європейським стандартам. Тільки на таких умовах можливий вступ України до ЄС. Україна вже змінила низку національних законів та створила органи державної влади враховуючи вимоги європейських стандартів. Цей процес продовжується і до сьогодні та має низку проблемних питань, одним з яких є процес втілення норм ЄС у національне законодавство, тобто процес імплементації [3, с. 82].

Стаття 52 Розділу VII «Економічне співробітництво» Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами [4], передбачала, що співробітництво мало зосереджуватись на промисловій кооперації, заохоченні та захисті інвестицій, державних поставках, зближенні політики стандартизації в гірничовидобувній та сировинній галузях, науці та техніці, освіті та навчанні, АПК і сільському господарстві, енергетиці, цивільній ядерній галузі, галузі охорони навколишнього середовища, транспорті, космосі, телекомунікаціях, фінансових послугах, «відмиванні» грошей, валютній політиці, регіональному розвитку, соціальній кооперації, туризмі, малому та середньому підприємстві, засобах інформації та зв'язку, захисту прав споживачів, митній справі, співробітництві в галузі статистики, економіці та боротьбі з наркотичним бізнесом. Більш широкий перелік сфер співпраці передбачено в чинній Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [5].

Згідно Концепції адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [6] до пріоритетних належать ті сфери законодавства, від зближення яких залежить зміцнення економічних зв'язків України та держав-

членів ЄС і які регулюють відносини, пов'язані з: підприємницькою діяльністю; захистом конкуренції; банкрутством; захистом прав інтелектуальної власності; митним регулюванням; транспортом та зв'язком; стандартами і сертифікацією.

У Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [7] пріоритетними сферами, в яких здійснюється адаптація законодавства України, визначено такі: митне право; законодавство про компанії; банківське право; бухгалтерський облік компаній; податки, включаючи непрямі; інтелектуальна власність; охорона праці; фінансові послуги (у тому числі послуги в системі накопичувального пенсійного забезпечення); правила конкуренції; державні закупівлі; охорона здоров'я та життя людей, тварин і рослин; довкілля; захист прав споживачів; технічні правила і стандарти; енергетика, включаючи ядерну; транспорт.

Тобто, на законодавчому рівні сфери пов'язані із обліком і звітністю (бухгалтерський облік компаній) та з оподаткуванням (податки, включаючи непрямі) визначено одними з пріоритетних, в яких здійснюється адаптація законодавства України.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони у розділі V «Економічне та галузеве співробітництво» містить Главу 4 «Оподаткування» (таблиця 1) та Главу 13 «Законодавство про заснування та діяльність компаній, корпоративне управління, бухгалтерський облік та аудит» (таблиця 2).

Таблиця 1 – Зміст Глави 4 «Оподаткування»

Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

Стаття	Зміст
Стаття 349	Сторони співробітничать з метою покращення належного управління у сфері оподаткування з метою подальшого покращення економічних відносин, торгівлі, інвестицій та добросовісної конкуренції
Стаття 350	Згідно зі статтею 349 цієї Угоди Сторони визнають і зобов'язуються застосувати принципи належного управління у сфері оподаткування, зокрема принципи прозорості, обміну інформацією та добросовісної податкової конкуренції, яких дотримуються держави-члени на рівні ЄС. Із цією метою без упередженості щодо компетенції ЄС та держав-членів Сторони покращують міжнародне співробітництво у сфері оподаткування, сприяють збору законних податкових надходжень та розвивають заходи ефективної імплементації вищезазначених принципів
Стаття 351	Сторони також посилюють і зміцнюють співробітництво, спрямоване на вдосконалення і розвиток податкової системи та податкових органів України, зокрема посилення потужностей збору і контролю, з окремим наголосом на процедурах відшкодування ПДВ для уникнення накопичення заборгованості, забезпечення ефективного збору податків і посилення боротьби з податковим шахрайством, а також ухиленням від сплати податків. Сторони намагаються покращувати співробітництво та обмін досвідом у боротьбі з податковим шахрайством, зокрема з «карусельним шахрайством»

Стаття	Зміст
Стаття 352	Сторони розвивають співробітництво і гармонізують політику щодо протидії та боротьби із шахрайством і контрабандою підакцизних товарів. Це співробітництво, зокрема, включає поступове зближення акцизних ставок на тютюнові вироби, наскільки це можливо, беручи до уваги обмеження регіонального контексту, у тому числі шляхом діалогу на регіональному рівні та відповідно до Рамкової конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну 2003 року. Із цією метою Сторони намагаються посилити своє співробітництво в регіональному контексті
Стаття 353	Поступове наближення до структури оподаткування, визначеної у <i>acquis</i> ЄС, здійснюється відповідно до Додатка XXVIII до цієї Угоди
Стаття 354	Постійний діалог відбуватиметься з питань, охоплених Главою 4 Розділу V («Економічне та галузеве співробітництво») цієї Угоди

Джерело: авторська розробка на основі [5]

Таблиця 2 – Зміст Глави 13 «Законодавство про заснування та діяльність компаній, корпоративне управління, бухгалтерський облік та аудит» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

Стаття	Зміст
Стаття 387	<p>1. Визнаючи важливість комплексного застосування ефективних правил та методик у сферах законодавства щодо заснування та діяльності компаній, корпоративного управління, а також щодо бухгалтерського обліку та аудиту, з метою створення повноцінно функціонуючої ринкової економіки та задля стимулювання торгівлі, Сторони домовилися співробітничати:</p> <p>а) з питань захисту прав акціонерів, кредиторів та інших заінтересованих сторін відповідно до вимог ЄС у цій сфері згідно з Додатком XXXIV до цієї Угоди;</p> <p>б) щодо впровадження на національному рівні відповідних міжнародних стандартів та поступового наближення до права ЄС у сфері бухгалтерського обліку та аудиту згідно з Додатком XXXV до цієї Угоди;</p> <p>с) з питань подальшого розвитку політики корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів, а також поступового наближення до правил та рекомендацій ЄС у цій сфері згідно з Додатком XXXVI до цієї Угоди.</p> <p>2. Сторони спрямовують свою діяльність на обмін інформацією та досвідом щодо існуючих систем та відповідних нововведень в зазначених сферах. Крім того, Сторони намагаються покращити обмін інформацією між національним реєстром України та бізнес-реєстрами держав-членів ЄС</p>
Стаття 388	Постійний діалог відбуватиметься з питань, охоплених Главою 13 Розділу V («Економічне та галузеве співробітництво») цієї Угоди

Джерело: авторська розробка на основі [5]

Під час обстеження в Україні системи бухгалтерського обліку за методикою, рекомендованою Секретаріатом Конференції Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку, виявлені окремі проблемні питання розвитку бухгалтерського обліку, зокрема, в частині формування кадрового потенціалу, координації діяльності органів виконавчої влади, професійних організацій, вищих навчальних закладів та інших заінтересованих осіб із

забезпечення застосування міжнародних стандартів та професійної підготовки бухгалтерів і аудиторів. Саме тому, актуальним визначено питання удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку з метою методичного та організаційного забезпечення застосування національних і міжнародних стандартів та єдиних методологічних засад ведення бухгалтерського обліку всіма суб'єктами господарювання.

Висновки. З урахуванням узятих державою зобов'язань щодо гармонізації вітчизняного законодавства із законодавством Європейського Союзу, а також вимог до фінансової звітності суб'єктів господарювання, що виходять на міжнародні ринки капіталу, з метою підвищення прозорості фінансової звітності вітчизняних суб'єктів господарювання, забезпечення її зіставлення із звітами іноземних компаній, сприяння залученню іноземних інвестицій необхідно створити організаційно-правові умови застосування суб'єктами господарювання міжнародних стандартів для складення фінансової звітності.

Література:

1. Шембель Д. Україна – кандидат в ЄС: які законодавчі зміни слід очікувати. *Liga-360*. 2022. 6 липня. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/212345_ukrana--kandidat-v-s-yak-zakonodavch-zmni-sld-ochkuvati (дата звернення: 10.10.2023)

2. Пугаченко О.Б. Імплементация національного законодавства у частині реформування бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності згідно вимог ЄС в умовах глобалізації та євроінтеграції України. *Modern foundations of economics, management and tourism : collective monograph*. Boston: Primedia eLaunch, 2022. Chapter 1.3. P. 53-85.

3. Сьох К.Я., Гультай М.М. Імплементация нормативно-правових актів європейського союзу у національне законодавство України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 82-84

4. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами : Міжнародний документ від 14.06.1994 р. (втрата чинності 01.09.2017 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text (дата звернення: 10.10.2023)

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. (набрання чинності 01.09.2017 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 10.10.2023)

6. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова КМУ від 16.08.1999 р. № 1496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.10.2023)

7. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 10.10.2023)

© Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В.